

Redaktionelt forord

I den aktuelle debat om den internationale økonomiske verdensorden fremhæves ofte, at omdrejningspunktet for vækst, innovation og handel i stigende udstrækning kan lokaliseres i de nye vækstøkonomier. Verdensøkonomiens aktørkonstellation siges at være under forandring. Finanskrisen, den økonomiske krise, bankkriserne og gældskriserne siges at have undermineret Europas og USA's centrale placeringer i verdensøkonomien. Nu er det tilsyneladende i Kina, Brasilien, Indien og Rusland, at tingene sker. Nogle vil hævde, at forandringerne er dybere end som så. Det er selve kapitalismens idébase, der er under forandring. Det neo-liberale tankegods hyldes nu ikke længere som det eneste saliggørende. Det er blevet mainstream at tale om reguleringskapitalisme. Det er disse udviklingstendenser, der diskuteres i dette temanummer, der er redigeret af *Henrik Plaschke*.

Temaet aktualiseres af, at der er uenighed om, hvorvidt der overhovedet finder et paradigmeskifte sted eller ej. På den ene side står bidragsyderne til dette temanummer, der samlet set viser, at de nye økonomier indtager en stadig mere dominerende realøkonomisk og ideologisk position på det internationale økonomiske verdenskort. På den anden side står internationale økonomiske meningsdannere som *Financial Times* og *The Economist*, der med udgangspunkt i en mere dagsaktuel og måske endda ahistorisk analyse hævder, at der ikke er tale om nogen hegemonisk krise af den ene eller den anden art, alene af den

grund at de såkaldte BRIK-lande i de seneste år har skuffet forventningerne. Hertil kommer, at særligt USA er ved at dreje ind på en vækstkurs, og at der rundt omkring i Euroområdet kan anes spinkle tegn på økonomisk opsving.

Morten Ougaard peger på, at verdensøkonomien befinder sig i en helt afgørende definitionsfase. Det er nu det afgøres, hvilke forestillinger og aktørkonstellationer der i de næste mange årtier vil indtage hegemonisk status. Med udgangspunkt i en analyse af de kræfter der, var på spil i 1970'ernes hegemonikrise, drages paralleller til nutiden. Det konkluderes, at det næste hegemoniske projekt muligvis kan få karakter af en omstilling til en miljømæssigt, socialt og økonomisk bæredygtig kapitalisme. Men intet er afgjort endnu. Der vil i de kommende år finde hårde ideologiske kampe sted, blandt andet i en lang række internationale økonomiske organisationer.

Også *Laurids Sandager Lauridsen* peger på, at vi i øjeblikket befinder os ved et helt afgørende vendepunkt i verdensøkonomien – industripolitikens genfødsel. Industripolitik – forstået som bevidste politikker, der sigter på direkte at påvirke industrien som sektor, industriel vækst, industriens forandringspotentiale og strukturelle mønstre – har i tre årtier været ugleset. Men nu viser en række nuværende og især tidligere udviklingslande, hvilket potentiale der muligvis kan være i forskellige former for industripolitik. Selvom

industripolitikken tydeligvis også er på vej frem i tænkningen i den akademiske verden, i Verdensbanken og i Udviklingsbankerne, så har praksis i særligt de gamle økonomier det imidlertid med at halte bag efter.

Steen Fryba Christensen retter opmærksomheden mod Brasilien, der netop i de senere år har haft succes med industripolitik. Erfaringerne fra 1990'ernes nyliberale udviklingsmodel er blandede. Der blev tilvejebragt lavinflation, men ikke vækst. I 2000'erne blev kursen ændret. Social lighed skulle skabe grundlaget for en større national efterspørgsel, og nationale virksomheder skulle hjælpes til eksport, samtidig med at der blev etableret en lang række barrierer for konkurrence udefra. Dette gav resultater, og Brasilien stod godt rustet, da finanskrisen gjorde sit indtog andre steder i verden. Det betyder imidlertid ikke, at alt er rosenrødt. På det seneste er væksten aftaget, og regeringen møder stigende krav fra en stadig mere bevidst befolkning om velfærdsgoder.

Verdensøkonomiens historiske vendepunkt behandles også i *Poul Thøis Madsens* artikel. Han gennemfører en systematisk undersøgelse af, hvorvidt de mest anvendte økonomiske lærebøger har formået at indarbejde finanskrisen i deres analyse og teoriudvikling. Er der gode forklaringer på finanskrisens ophav, omfang og konsekvenser? Og hvad betyder finanskrisen for vores måde at teoretisere verdensøkonomien på? Det konkluderes, at lærebøgerne, selvom de er udkommet i flere udgaver siden 2008, slet ikke er rustede til at håndtere så drastiske ændringer, som den finansielle krise repræsenterer. Økonomien bliver stadig præsenteret som stabil og selvregulerende og uden det store behov for hverken penge- eller finanspolitiske indgreb.

I sin reviewartikel retter *Jens Lehrmann-Rasmussen* sin opmærksomhed mod den måde, vi studerer velfærdsstaten på. Det interessante er, at vores velfærdsstat på én og samme tid synes at være urørlig og at være truet på livet. På den ene side tør ingen politikere eller andre beslutningstagere kritisere selve ideen om en velfærdsstat. På den anden side fremmanes ofte truslerne mod velfærdsstaten som én af vor tids største udfordringer. Og her refereres ofte til globaliseringen generelt og finanskrisen mere specifikt. I modsætning til verdensøkonomien lader det imidlertid ikke til, at velfærdsstaten i dag er mere truet end den har været tidligere.

Rune Møller Stahl sammenligner i sin reviewartikel to danske analyser af den finansielle krises ophav, omfang og konsekvenser. Begge bøger konkluderer, at der blev begået fejl i optakten til krisen, som ramte Danmark hårdere end vore naboer. Hverken politikere, embedsmænd eller forskere forstod, hvad der var på vej. Alle troede tilsyneladende, at »den nye økonomi« kunne rumme ubegrænset international låntagning og boligpriserens himmelflugt. Ingen kom med advarsler, ingen havde forstået nationaløkonomiens grundlæggende mekanismer. Fra hver deres udgangspunkt anbefaler bøgerne, at staten meget mere aktivt går ind og regulerer økonomiens aktører. Hvilken rolle det internationale styringsniveau spiller i den forbindelse, er mindre klart.

Uden for temaet inkluderes *Lars Billes* politiske kronik for 1. halvår 2012.

Martin Marcussen
Ansvarshavende redaktør